

jana po vsej svoji moči delati za duševni blagor Slavjanov na Jutrovem. In res mnogo že so žrtvovali Slovenci denarjev, obleke itd. v pomoč kristijanom, ki silno trpijo pod trinoškim jarmom turškim. Ta potreba vedno večja prihaja, ker svetnih vlad si nijedna ne upa, pogumno rešiti ubogih kristijanov. Zgodovina nas uči, da je splošna mati sv. Cerkev vselej v velikih stiskah narodom v pomoč prihitela, ne z orožjem vojaških trum, kar jej ni mogoče, temveč z nebeškim orožjem, kojega je prejela od vojskovodja nebeškega. Ravno meseca sušca nam ponuja dvojno mogočno brambo: pomoč sv. Jožefa, ki je posebni varuh sv. Cerkve in pa braterno sv. Cirila in Metoda. Naj bi Slovenci še v mnogem številu k tej bratarni pristopali, in na god sv. Cirila in Metoda in v osmini potem pobožno molili in sv. zakramente tudi v ta namen prejemali, da bi ljubi Bog uboge kristijane: Srbe, Bosnijske, Hercegovince, Črnogorce, Bolgare turškega jarma rešil in potem vse pripeljal v naročje jedine matere, sv. kat. Cerkve!

Gospodarske stvari.

O saditvi krompirja.

Spisal Jul. Hanzel, adjunkt na vinorojski šoli v Mariboru.

V kratkih tednih se bo kmetovalcem delo odprlo, da bodo imeli vse roke polne, zlasti bodo dobili mnogo oprávkov z saditvijo krompirja. Ta okopavni sadež je silno imeniten za ljudi in živino, kakor vsakdanja skušnja obilo popričuje in zato je prav, ako kmetovalec tukaj vso svojo pozornost obrača na to, kako bi se dalo mogoče veliko pa tudi mogoče dobrega, okusnega krompirja pridelati. Krompir stori v toplih in mrzlih krajih, toda gledé kakšnosti zemlje je že bolj zbirljiv. Najbolj mu ngaja rahla, topla zemlja, če je ob enem dovolj vlažna in frišna; v težki ilovnati in žilavni zemlji krompir tem menje stori, čem bolj je ta mokrotna. Sploh po razgonih zastajoča voda krompirju največ škodi in je tedaj za odtokanje vode iz njiv z krompirjem nasajenih marljivo skrbeti. Peščena, potem apnena, lapornata zemlja je celó dobra za krompir, posebno, če se prenašlo in preveč ne suši; ilovnata zemlja, ki rada vodo drži, mu je premrzla; vendar tudi preveč topla in presuha zemlja ni za krompir.

Krompir ni vsak enako dober, ampak njegova dobrota je različna in se ceni po množini skroba ali šterke v njem. Čem več ima v sebi skrobove ali šterkine moke, tem bolj ga cenijo in dražje plačujejo za živež ljudem pa tudi za pridelovanje skroba in žganjice. Moknati krompir, ki se skuhan razpoka, je tedaj veliko boljši od žajfnatega, vodnega krompirja, ki skuhan cel ostane. Da krompir dobro obrodi, mu je treba gnojiti, vendar so si ljudje v tem navskriž, kedaj bi se mu naj gnojilo: ali neposredno takrat, kedaj ga sadijo, ali pa leto

poprej žitu, ki se je vsejalo v taisto njivo? Odgovor se ravna po tem, kakošnjega krompirja hočemo na njivi pridelati! Kdor želi pridelati lepega, krompirja, ta naj poprejšnjemu sadežu na isti njivi dobro pognoji. Kdor pa gleda le na to, da bi dobil mogoče veliko krompirja za rejo, ta se naj odloči za frišno gnojenje. Tako gnojenje namreč stori, da ima novi krompir sicer menje skroba, ali tem več dobrih snovi za rejo prikladnih.

Navadno sadijo krompir tam, kder je poprej kako žito rastlo in je torej svetovati, da se taka zemlja že jeseni začne za krompir pripravljati z podoranjem strnišča. Kder imajo lahko in toplo zemljo, kder tedaj zrak lahko v njo pristopa, tam se zamore ob enem opravljati tudi tako zvano globoko oranje. Toda pri težki zemlji se malo drugače ravna. Tukaj se najpoprej in sicer hitro po žetvi strnišče le plitvo podorje in, če se utegne, z valjarjem potlači in naposled, preden zima pritisne in ko je strnišče deloma že strohnjeno, se vsa njiva globoko preorje. Nič ne dene, če plug tudi 25—30 centimetrov globoko reže in mrtvo zemljo na površino meče; mrtva zemlja, sicer za kmeta brez koristi, razpade na zraku, solncu in v mrazu in postane rodovitna. Ko je globoko oranje dokončano, se ne sme iti z brano vlačiti, ampak brazde se pustijo čez zimo popolnem na miru, da njih zimski mraz tem bolj premrazi in pretrese. Globoko oranje na rečni način opravljeno krompirju jako dobro ugaja, da obilno obrodi. Kedaj je v spomladi zemlja za toliko suha, da se ne maže več, se zamore njiva dobro povlačiti in čedno poravnati. Vsled takega vlačenja plevel hitro požene in se zamore, kder je rahla in lahka zemlja, pri saditvi krompirja do čista pokončati; v težki zemlji pa ga je treba podorati preden se krompir sadi, kar zemljo zopet lepo in koristno prerahlja.

Z saditvijo krompirja se ni prenašati, kar je mnogokrat kmetu na veliko škodo. Uzroki so sledeči. Prerano in v lahko zemljo zasajeni krompir prezgodaj nježne listke svoje porine na svetlo, kder ga spomladanski mrazovje neusmiljeno smodijo in morijo. V težki zemlji pa prerano vložnemu krompirju pomanjkuje potrebne toplote, ne more cimiti in gomolji začno pogosto gnjiti in žalostni nasledek za kmeta je, da mu krompir slabo ali nič ne obrodi in da je ves trud bil zastoj, seme pa zavrženo. Zato je boljše, če se z saditvijo krompirja počaka, da zemlja dovolj vsabne. (Dalje prih.)

Gos, njena odgoja, reja in pitanje.

M. Živelj, v katerem se gos tudi domača najbolje počuti, je voda. Le tam, kjer ima gos priliko večidel dneva v vodi preživeti, le tam, pravim, je gosja reja tudi z dobičkom zvezana. V vodi ne nahaja marsikaj in marsiktero hrano, ampak raste in debeli se v vodi tudi pri drugi hrani najbolje. Po noči pa si zahteva suh; prav snažen in od druge perutnine ločen hlev, v katerem

se nastelj dan na dan obrača in vsak teden z nova zamenj. Za rejo se odberó najrajše bele gosi jare valitve. Na 8—10 gosi pride jeden gosak. Dober gosak ima širok hrbet, debel vrat, nosi glavo po koncu in ima močne, široke noge. Vrh tega je še srčen in pogumen. Dobra gos ima široke prsi, viseč velik trebuh, gosto perje in je krotkega obnašanja. Gos se more 3—5 let za valjenje rabiti, le prav izvrstne živali par let delj. Gosak je za pleme le do 4. leta sposoben. Predno gos prvo jajce iznese, si začne gnjezdo prirejati, za katero si samotnen, pokojen prostorček na dvorišču poišče. Da toraj jajc ne poraznese in da se za njo določenemu kraju privadi, jo je treba večkrat ošlatati ali ima že prvo jajce iznesti ali ne. Ako je to, takrat se mora v hlev zapreti, da tam na priredjenem gnjezdu iznese. Hitro, ko iznese jajce gos gnjezdo zapusti. Jajca se po — in nabirajo vsaki dan, ker gos dan za dnevom nese, vseh vkup 10—12. Jajca se na zmerno toplem kraju hranujejo, dokler gos valivna postane. Ako je gos nad 16 jajc iznesla, ona nad 16 niso za valitev.

Včasih, pa le bolj redkokrat, začne gos še enkrat in sicer meseca majnika nesti. Zdaj pa ne nanese več ko 3—9 jajc, ki so za valjenje prav dobra. Goske iz njih izvaljene se dajo lahko izrediti in se „prašne gosi“ imenujejo. Jajca mladih gosi, ki prvokrat nesó, se ne jemljó za valjenje, ker so iz njih izlezli mladiči večidel slabotnega života.

Ko gos nesti neha, začne na gnjezdu posediti in to je znamenje, da hoče zdaj valiti. Puka si tudi perje iz prsi in ga na gnjezdu popušča ali pa od vseh strani razne stvari znaša, da si z njimi gnjezdo poveča. Ko tedaj gos neha nesti in ona znamenja nastopijo, takrat je čas ji primerno, pokojno in nekaj temno mestice poskrbeti in ji bolj plitvo pa mehko gnjezdo za valjenje napraviti. Tudi nizki zaboj ali jerbass je za to pripraven. Na gnjezdu je pa ne sme nič motiti. Zato gosji hlev sam za valitev ni prikladen, ker do gosi valivke druge ne smejo, ker bi jo sicer vznemirjale in motile. Položi se ji 13—15 jajc. Med njimi jih je vedno nekaj „gluhih“, t. j. takih, iz katerih se mladiči ne izvalé, ker so jajca neplodna. Gos se rahlo na nje posadi in če noče sedeti se z jerbassom povezne. To je k večjemu tri dni treba, potem se gos sedenja privadi. Onim gosem, ki nočejo valiti, se valivno perje popuka, kakor tudi gosakom, sicer si ga starke po praznih gnjezdih same populijo in perje gre v zgubo. Valitev trpi mesec dni, pri mrzlem vremenu celo 32—33 dni. Že konec tretjega tedna se gluha jajca dajo spoznati. Dobra so svitlega pogleda, večje teže in debelega glasu; ako se med seboj rahlo trčijo. Slaba so temna, siva in proti solncu držana prozorna. Valečim gosem pa ne sme primanjkovati obilne hrane in pitne vode. Valivka ne sme sedeti na prepuhu in tudi na gnjezdu ne jesti. Zato se mora vsaki dan po dvakrat rahlo iz gnezda vzdig-

niti, z ječmenom, rženim kruhom napitati in z frišno vodo napojiti. Med tem, ko gos je, se jajca vsaki dan na gnjezdu pazno preložé tako, da zvnajna na vnoter, notrajna pa na zvnaj pridejo. Med valjenjem zlasti proti koncu valjenja se mora vsaki hujši ropot in stropot blizu gnjezda zabraniti. Že 26. ali 27. dne se mladiči v jajcu po gibanju in čivkanju čutiti morejo, 29. ali 30. pa jajčjo lupino že začno razključavati, dokler da razpade. Vsaka iz jajca izlezla goska se brž vzame iz gnjezda in v jerbass položi, ki je z perjem, volno in volnenim cofanjem mehko nastlan. Nikdar pa se ne sme mladič iz jajčne lupine izluščevati in mu tako izstop iz lupine polajševati, ker se pri tem delu lahko popek nategne in mlado oboli. Ko so vsi mladiči izlezli, se gos pusti, da še nekaj dni okoli leta, predno se ji perje popuka.

Tako se dobi „živo perje“ to je perje od žive živali. Če več gosi ob enem vali, ima jedna krščenska z pobiranjem mladih gosek celi dan dosti opraviti. Štiri in dvajset ur potem ko so iz jajca izlezli, se mladiči čisto na miru pustijo. Skrbeti je le, da se ne prehladijo. Drugi dan se začne pitanje. Vzame se goska za gosko v roke in se ji kljunček v frišno vodo vtakne. Brž začno mlade živalice piti. Prva piča se na lesenih krožnikih pred nje postavi, ki iz zmesi kuhanih jajc, suhe sredice meče pšeničnega kruha z drobno sesakanimi mladimi koprivami ali osatjo obstoji. Če bi zelenih kopriv ne bilo, je treba suhih prejšnjega leta pripravljenih imeti, ki se pred porabo z mlačno vodo poškopijo, drugi dan se jim položi nekaj ječmenove moke, ki se z tenko stolčenim ovsem pomeša.

Bučelarsko društvo ali prav za prav podružnica velike štajerske bučelarske družbe se je v občnem zboru 1. marca v Mariboru osnovalo. Navzočih je bilo 22 bučelarjev in prijateljev bučelic iz Maribora in okolice, ki so izvolili g. Juliusa Hanzelna, adjunkta mariborske vinorejske šole za predsednika, župnika v Lembahu č. g. Herg-a za bučelarskega učnika, učitelja g. Nerata za tajnika, učitelja g. Irgoliča za denarničarja. Gg. Klobec, Slekovec in Stöger so odborniki. Društvo je tedaj osnovano in mu želimo boljšega uspeha, kakor ga je imelo tukajšnjo bučelarsko društvo pred njim, ki je razpalo.

Sejmovi. 12. marca pri sv. Jurju na južni železnici, v Lembergu, pri sv. Lovrencu na dravskem polju, v Mariboru in v Selnici na Dravi; 15. marca v Pleterjah, na Svetih gorah, v Podsredi, v Podčetrtku, v Lembergu pri Zbelovem, v Cmurku, v Ročici, v Trbovljah.

Dopisi.

iz Maribora. Nedavno sta bila pruska prišleca in izdelovalca surogatne kave Wilhelm in